

Rolnummer: 28

Nummer van de administratieve afsluiting: 3.203.160 A1 van 13 juni 2006

ARREST

De Belgische Staat, Federale Overheidsdienst Financiën, vertegenwoordigd door de Minister van Financiën, met kabinet te 1000 Brussel, Wetstraat 12, voor wie optreden ..., directeur bij een fiscaal bestuur bij de gewestelijke directie van de registratie te Antwerpen, en ..., inspecteur der registratie te Antwerpen, 3de ambtsgebied

TEGEN

Mevrouw V..., wonende te....., voor wie optreedt meester, advocaat, kantoorhoudend te

NA BERAAD WIJST HET REKENHOF VOLGEND ARREST

Gelet op de elementen van de procedure, inzonderheid:

- de dagvaarding van 14 november 2007, op 21 november 2007 neergelegd op de griffie van het Rekenhof en het dossier ter staving door eiser neergelegd op 29 oktober 2007;
- De memorie van de eiser, zoals neergelegd op de griffie met brieven van 29 oktober 2007 en 9 november 2007 en de memorie van wederantwoord neergelegd op de griffie met brief van 19 februari 2008;
- De memorie van antwoord van verweerder, zoals ter griffie neergelegd op 21 januari 2008 en de laatste memorie, zoals ter griffie neergelegd met brief van 4 maart 2008;

Gehoord de partijen in openbare zittingen van 13 december 2007 en 11 maart 2008;

Overwegende dat de vordering ertoe strekt gedaagde te veroordelen tot betaling aan verzoeker van de som van 163.951,50 euro en tot betaling van de kosten overeenkomstig de artikelen 1018 tot 1022 en 1024 van het Gerechtelijk Wetboek;

I. Voor wat betreft de aansprakelijkheid van de rekenplichtige voor het vastgestelde tekort

Overwegende dat overeenkomstig artikel 66, eerste en tweede lid, van de gecoördineerde wetten op de rijkscomptabiliteit, elke rekenplichtige aansprakelijk is voor de invordering van de kapitalen, inkomsten, rechten en belastingen waarvan de inning hem is toevertrouwd, dat, alvorens decharge te krijgen voor de niet-ingevoerde posten, hij moet doen vaststellen dat de niet-invordering geenszins aan zijn nalatigheid te wijten is en dat hij te bekwamer tijd alle nodige maatregelen heeft getroffen en de nodige vervolgingen heeft ingesteld;

Overwegende dat verweester met koninklijk besluit van 14 september 1987, op datum van 1 september 1987 werd aangesteld als ontvanger A der registratie Antwerpen, (stuk 13 van het ter griffie neergelegde dossier der rechtspleging); dat verweester als titularis van de graad van ontvanger A overeenkomstig artikel 2 van het koninklijk besluit van 6 juli 1997 betreffende de vereenvoudiging van de loopbaan van sommige ambtenaren van het Ministerie van Financiën behorend tot niveaus 1 en 2, gepubliceerd in het Belgisch Staatsblad van 31 juli 1997, op 1 juli 1997 van ambtswege werd benoemd in de graad van eerstaanwendend inspecteur bij een fiscaal bestuur;

Overwegende dat verweester in die hoedanigheid als rekenplichtige van de Staat instond voor de invordering van registratie- en successierechten tengevolge van verzuimen in aangiften van nalatenschap, intrekkingen van het ten onrechte genoten verlaagd registratierecht, of tekortschattingen van onroerende goederen, evenals van de boetes die daarmee in verband staan;

Overwegende dat het Rekenhof met administratieve afsluiting 3.203.160 A1 d.d. 13 juni 2006 een tekort ten bedrage van 163.951,50 euro heeft vastgesteld bij het afsluiten van de eindebeheersrekening van mevrouw V..... in de hoedanigheid

van eerstaanwendig inspecteur van het twaalfde registratiekantoor te Antwerpen, wegens de ontvangsten en uitgaven gedaan van 1 januari 2003 tot 31 maart 2003 (administratieve afsluiting zoals ter griffie neergelegd in het dossier van rechtspleging, stuk nr. 1);

Overwegende dat volgens eiser door V... vanaf het jaar 1989 tot en met 2002, en dan vooral in de periode van 1997 tot en met 2002, onregelmatigheden werden gepleegd tengevolge waarvan voor rekening van de Belgische Staat in te vorderen sommen voor een bedrag van 163.951,50 euro zijn verjaard; dat meer bepaald twee categorieën van onregelmatigheden werden gepleegd:

- Artikels die in de legger 28 (een intern document bestemd om toezicht uit te oefenen op nog in te vorderen rechten en boeten) geconsigneerd waren in verband met verzuimen in aangiften van nalatenschap, intrekkingen van het ten onrechte genoten verlaagd registratierecht, tekortschattingen van onroerende goederen, ...werden aangezuiverd. Met aangezuiverd wordt bedoeld dat de betaling ervan werd aangetekend in de legger 28 met verwijzing naar een artikel van ontvangst in het dagboek 12² (successierechten) of in het formaliteitsregister (registratierechten). Het ontvangstartikel had evenwel betrekking op een andere betaling omdat er voor het artikel in de legger 28 geen effectieve ontvangst bestond. Het totaal van de aldus verjaarde sommen bedraagt 126.632,09 euro;
- Op bepaalde aangiften van nalatenschap, waarvoor geen artikel in de legger 28 geopend was, werd een betalingsmelding van verschuldigde sommen (rechten, boeten en intresten) aangebracht. Hierbij werd verwezen naar een daaraan vreemd zijnd artikel van het dagboek 12², terwijl er evenmin sprake is van een effectieve ontvangst. Het totaal van de aldus verjaarde sommen bedraagt 37.319,41 euro;

Overwegende dat deze verjaarde vorderingen omstandig worden aangetoond en gestaafd met door eiser ter griffie neergelegde stukken, dat meer bepaald kan worden verwezen naar een kopie van alle onterecht doorgehaalde artikels in de legger nr. 28 samen met een kopie van alle aangiften van nalatenschap waarop een onterechte betaling staat vermeld, evenals een kopie van de betrokken gedeelten van het dagboek 12² (stukken nrs. 10 van het ter griffie neergelegde dossier van rechtspleging);

Overwegende dat de voor het Rekenhof gedagvaarde rekenplichtige overeenkomstig artikel 8, 7de lid, van zijn inrichtingswet, het recht heeft om de juistheid van de afgesloten rekening waaruit een tekort blijkt, te betwisten;

Overwegende dat verweerster zowel in haar verklaringen naar aanleiding van het strafrechtelijk onderzoek (stuk 11 van het ter griffie neergelegde dossier van rechtspleging) als in het kader van de inspectie door de administratie (stuk 7 van het ter griffie neergelegde dossier van rechtspleging) het bedrag noch het ontstaan van het haar ten laste gelegde tekort betwist en de haar door eiser ten laste gelegde onregelmatigheden erkent; dat verweerster voor het Hof evenmin het bedrag, het ontstaan of de onregelmatigheden die het haar door eiser ten laste gelegde tekort veroorzaakten, betwist;

Overwegende dat eiser van oordeel is dat verweerster zich niet op overmacht kan beroepen in de zin van artikel 67 van de gecoördineerde wetten van de rijkscomptabiliteit en van artikel 8 van de wet van 29 oktober 1846 op de inrichting van het Rekenhof;

Overwegende dat overeenkomstig geciteerd artikel 67 geen ontvanger, kashouder, bewaarder of welke aangestelde ook met het beheer van rijks gelden belast, decharge kan krijgen wegens diefstal van gelden, tenzij bewezen wordt dat zulks wegens overmacht geschied is, en dat de door de verordeningen opgelegde voorzorgen genomen zijn; dat in onderhavig dossier geen sprake is van diefstal van rijks gelden en dat bijgevolg geciteerd artikel 67 niet van toepassing is;

Overwegende dat overeenkomstig artikel 8, 8ste lid, van de inrichtingswet van het Rekenhof, kwijting kan worden uitgesproken indien de rekenplichtige zich kan beroepen op overmacht;

Overwegende dat verweerster geenszins poogt aan te tonen dat het tekort te wijten zou zijn aan gebeurtenissen onafhankelijk van haar wil, die zij niet kon voorzien noch verhinderen; dat verweerster zich niet beroept op overmacht en in tegendeel haar aansprakelijkheid voor het haar ten laste gelegde tekort erkent;

Overwegende dat verweerster niet aantoont dat de haar door eiser ten laste gelegde verjaarde sommen geenszins aan haar nalatigheid zouden te wijten zijn en dat zij te bekwamer tijd alle nodige maatregelen zou hebben getroffen en de nodige vervolgingen zou hebben ingesteld;

II Voor wat betreft de terugbetaling van het vastgestelde tekort

Overwegende dat het Rekenhof overeenkomstig artikel 8, 8ste lid, van zijn inrichtingswet, de rekenplichtige, met inachtneming van de omstandigheden eigen aan het geval en meer bepaald van de mate waarin de rekenplichtige in zijn verplichtingen is tekortgeschoten, ook kan veroordelen tot het slechts terugbetalen van een gedeelte van het tekort;

Overwegende dat verweerster zich beroept op een aantal verzachtende omstandigheden op grond waarvan een gedeeltelijke veroordeling wordt gevraagd; dat verweerster meer bepaald aan het Hof vraagt de veroordeling tot terugbetaling van het tekort ernstig te beperken en maximaal te begrenzen op 10.000 euro;

Dat verweerster ten eerste verwijst naar de soms zeer moeilijke omstandigheden wat personeelsbezetting betreft; dat het kantoor waar verweerster was tewerkgesteld, volgens haar steeds kampte met een beperkte personeelsbezetting ingevolge mutatie en/of langdurige afwezigheid wegens ziekte van personeelsleden; dat verweerster deze personeelsproblematiek meermaals zou hebben aangekaart bij haar oversten; dat verweerster verwijst naar verklaringen terzake van personeelslid M.... in het kader van het strafonderzoek; dat verweerster erop wijst dat de beperkte personeelsbezetting door de heer V..., die instond voor de

inspectie van het beheer van verweerster, werd erkend naar aanleiding van de beoordeling van verjaringen die niet werden gemanipuleerd;

Dat verweerster zich vervolgens verweert tegen het verwijt van eiser dat zij haar functie als rekenplichtige niet kan combineren met haar politiek mandaat van schepen in de gemeente Boom; dat volgens verweerster het politiek verlot een recht is dat gekoppeld is aan welbepaalde mandaten; dat de uitoefening van dat recht haar niet ten laste kan worden gelegd en dat de vraag rijst op welke wijze de overheid haar personeelsbeleid heeft afgestemd op deze vorm van wettige afwezigheid, die een recht uitmaakt en aldus voorzienbaar is; dat het niet ondervangen van deze wettige afwezigheden een extra verzwaring van het reeds door personeelsgebrek geteisterde kantoor betekende;

Dat bovendien verweerster wijst op haar gezondheidsproblemen in de periode medio 1997 tot eind 1999; dat verweerster een doktersattest voorlegt waarin wordt gesteld dat zij in behandeling was voor haar schildklier van 1997 tot en met 1999; dat er bijgevolg tengevolge van ernstige problemen met de schildklier in vermelde periode enkele afwezigheden wegens ziekte waren, waaronder een langdurige afwezigheid van ongeveer 6 weken eind 1997; dat verweerster erop wijst dat de meeste onregelmatigheden zich situeren in deze periode;

Dat vervolgens volgens verweerster een gebrekkige controle of inspectie aan de basis ligt van de omvang van het tekort; dat de onregelmatigheden volgens haar niet tijdig werden ontdekt en daardoor dergelijke omvang konden aannemen; dat verweerster verwijst naar artikel 70 van de gecoördineerde wetten op de rijkscomptabiliteit, volgens hetwelk "de ambtenaren, in het bijzonder en rechtstreeks belast met het toezicht op de rekenplichtigen en met het nazien van hun boekhouding, aansprakelijk zijn voor alle niet invorderbare tekorten, die mochten veroorzaakt zijn door verzuim bij het onderzoek van het beheer van de rekenplichtige, bij wie het tekort werd vastgesteld. Een met redenen omkleed koninklijk besluit bepaalt, op de voordracht van de minister van Financiën, het bedrag of het deel van het tekort waarvoor in dat geval de ambtenaar aansprakelijk wordt gesteld"; dat er volgens verweerster dan ook sprake is van een gedeelde aansprakelijkheid zodat zij niet gehouden kan worden integraal en alleen de schade te vergoeden;

Dat verweerster verwijst naar de reeds door haar opgelopen sancties; dat verweerster tengevolge van de gepleegde onregelmatigheden al zwaar werd getroffen door een terugzetting in graad met evidente morele weerslag, inkomensverlies en verlies aan pensioenrechten; dat ook haar gezin een dagelijkse morele kwelling moet ondergaan; dat een volledige inwilliging van de vordering met zich meebrengt dat zowel verweerster als haar volledige gezin alles waarvoor ze een volledige loopbaan hebben gewerkt, zullen verliezen en dat dit elke billijkheid overstijgt en niet in redelijke verhouding staat tot de gepleegde inbreuken;

Dat verweerster er tenslotte op wijst dat zij nooit de intentie heeft gehad wie dan ook opzettelijk te benadelen en dat ze enkel haar eigen falen wilde verdoezelen; dat zij onmiddellijk en spontaan haar volledige medewerking heeft verleend aan het onderzoek;

Overwegende dat eiser de door verweerster ingeroepen verzachtende omstandigheden betwist;

Dat volgens eiser de personeelsbezetting van het kantoor van verweerster niet slechter was dan in de andere kantoren; dat niettegenstaande de personeelssituatie van het kantoor de laatste jaren nog verder achteruitging, het kantoor momenteel bij is met het werk; dat bij de beoordeling van de niet-gemanipuleerde verjaringen inderdaad werd rekening gehouden met een beperkte personeelsbezetting, wat nog iets anders is dan personeelstekort of personeelsgebrek; dat een beperkte personeelsbezetting de handelwijze van de rekenplichtige geenszins rechtvaardigt, aangezien het verdoezelen van het niet-invorderen van sommen juist bijkomend werk vergde;

Dat volgens eiser uit de lange reeks onregelmatigheden en nalatigheden gepleegd door verweerster kan worden afgeleid dat verweerster haar functie als rekenplichtige ambtenaar niet kon combineren met haar politiek mandaat;

Dat eiser betwist dat een gebrekkige controle aan de basis ligt van de omvang van het tekort; dat het doel van de inspecties niet is om alle invorderingsverrichtingen op een kantoor één voor één na te zien, maar wel om via een systeem van steekproeven na te gaan of de gevolgde werkwijze correct verlopen is; dat de inspectie werd verricht zoals voorgeschreven door de inspectiehandleiding; dat het feit dat de onregelmatigheden pas tijdens de controle over het jaar 2000 ontdekt werden, voortvloeit uit het systeem van steekproeven aangezien bij een grotere frequentie aan onregelmatigheden de kans groter wordt dat zulks met steekproeven ontdekt wordt; dat in casu de onregelmatigheden proportioneel in de tijd toenamen; dat volgens eiser de inspectie zeker niet eenvoudiger werd door de camouflagetechnieken van de rekenplichtige; dat volgens eiser een verwijzing naar artikel 70 van de gecoördineerde wetten op de rijkscomptabiliteit niet ter zake is aangezien het proces de rekenplichtige en niet de eerstaanwezende inspecteur-diensthofd betreft; dat er dan ook geen sprake van een gedeelde aansprakelijkheid kan zijn;

Dat volgens eiser de reeds opgelopen sancties geen verschoning uitmaken voor de onregelmatigheden maar er enkel een gevolg van zijn; dat bovendien verweerster haar job bij de Administratie behouden heeft, daar waar een dergelijk handelen in de privé-sector waarschijnlijk een ontslag tot gevolg zou hebben gehad;

Dat eiser ontkent dat de feiten door verweerster werden gepleegd om haar werkachterstand weg te werken; dat de omvang van de vastgestelde onregelmatigheden en de vaststelling dat verweerster van bepaalde onregelmatigheden een lijst bijhield, eerder wijzen op een beredeneerd handelen veroorzaakt door een ernstige en aanhoudende nalatigheid in het opvolgen van dossiers;

Dat eiser tenslotte ontkent dat verweerster spontaan aan het onderzoek heeft meegewerkt; dat verweerster bij haar ambtsontheffing zelfs nog heeft getracht bewijsstukken van haar wanbeheer te doen verdwijnen;

Overwegende dat de beperkte personeelsbezetting van het kantoor van verweerster door eiser wordt erkend en zelfs in aanmerking genomen wordt bij de beoordeling van de aansprakelijkheid van de rekenplichtige voor wat betreft de niet-gemanipuleerde verjaringen (zie verslagen van de heer V..., onder stuk 10/5 van het ter griffie neergelegde dossier van rechtspleging); dat de beperkte personeelsbezetting de aansprakelijkheid van verweerster voor de gepleegde onregelmatigheden niet uitsluit maar dat deze beperkte personeelsbezetting wel kan worden in aanmerking genomen bij de beoordeling van de mate waarin de rekenplichtige in haar verplichtingen is tekortgeschoten;

Overwegende dat verweerster tengevolge van het opnemen van een mandaat in de gemeente Boom voor de periode vanaf 2001 het recht had afwezig te zijn wegens politiek verlof; dat door eiser niet wordt aangetoond dat deze voorzienbare en gerechtvaardigde afwezigheid van betrokkene op haar kantoor werd opgevangen door een aangepast personeelsbeleid, terwijl de personeelsbezetting al beperkt was;

Overwegende dat de langdurige afwezigheid wegens ziekte eind 1997 in aanmerking kan worden genomen voor wat betreft de beoordeling van de mate waarin de rekenplichtige in haar verplichtingen is tekortgeschoten in de periode kort na deze afwezigheid wegens ziekte; dat verweerster echter niet aantoon op welke wijze haar gezondheidsproblemen voor het overige gevolgen hadden op haar functioneren als rekenplichtige;

Overwegende dat het Hof niet bevoegd is om zich uit te spreken over de aansprakelijkheid van de ambtenaren die belast zijn met het toezicht op de rekenplichtigen en met het nazien van hun boekhouding, voor de niet invorderbare tekorten;

Overwegende dat uit het verslag van de eerstaanwezende inspecteur-diensthoofd V... d.d. 16 september 2002 (neergelegd onder stuk 10 van het ter griffie neergelegde dossier van rechtspleging) blijkt dat tijdens de inspectie van de periode 1997/1999 eind 2000, reeds door de inspectie werd vastgesteld dat verweerster te weinig doorzettingsvermogen had om haar controlerende taak inzake berekening van aangiften binnen aanvaardbare termijnen uit te oefenen, zodat deze tak van het werk zich opstapelde, met als gevolg dat er aangiften verjaren of dreigen te verjaren; dat uit de beslissing van de gewestelijke directeur W.... van 17 november 2005, evenals uit de inspectieverslagen van de heer V... en de bijgevoegde verantwoordingsstukken (stukken die onder nummer 6 en 10 ter griffie werden neergelegd in het dossier van rechtspleging) blijkt dat pas bij de inspectie van het beheer van verweerster over de periode van 1 januari 2000 tot 31 december 2001 de onregelmatigheden werden ontdekt die hebben geleid tot het tekort van 163.951,50 euro, terwijl nochtans al in 1997 14 onregelmatigheden ter waarde van 12.674,63 euro, in 1998 21 onregelmatigheden ter waarde van 11.867,63 euro en in 1999 68 onregelmatigheden ter waarde van 51.280,47 euro, waren gepleegd; dat minstens vragen kunnen worden gesteld bij de efficiëntie van de toegepaste controlemethodes, waarvan moet kunnen worden verwacht dat onregelmatigheden van dergelijke omvang tijdig worden gedetecteerd, zelfs al worden deze onregelmatigheden door de betrokken rekenplichtige verdoezeld; dat bovendien in een inspectieverslag van de heer V... d.d. 16 september 2002 wordt opgemerkt dat in deze betrokken jaren de inspecties (zeker in Antwerpen) overbelast werden, mede

door personeelsgebrek bij de inspecties; dat de laattijdige ontdekking door de inspectiediensten van de onregelmatigheden geenszins de aansprakelijkheid van verweerster voor de verjaarde vorderingen uitsluit, maar dat hiermee wel kan worden rekening gehouden bij het bepalen van het door verweerster terug te betalen bedrag;

Overwegende dat de terugzetting in graad, met een verlies aan inkomen en aan pensioenrechten tot gevolg, evenals de morele kwelling ten aanzien van verweerster en haar gezin, een gevolg zijn van de onregelmatigheden die door verweerster zelf werden gepleegd; dat deze gevolgen als dusdanig als niet relevant worden beschouwd voor de beoordeling van de mate waarin de rekenplichtige in haar verplichtingen is tekortgeschoten;

Overwegende dat niet kon worden aangetoond dat de rekenplichtige zich bij het plegen van onregelmatigheden rechtstreeks heeft verrijkt; dat de officier van gerechtelijke politie tijdens het strafrechtelijk onderzoek heeft verklaard dat een eventuele persoonlijke verrijking door verweerster weinig waarschijnlijk lijkt en dat een nazicht van de fiscale aangiften en de rekeninguittreksels van verweerster en haar echtgenoot geen elementen aan het licht hebben gebracht die zouden wijzen op een persoonlijke verrijking van verweerster (stuk 11 van het ter griffie neergelegde dossier van rechtspleging);

Overwegende dat uit de voorgelegde stukken niet blijkt dat verweerster van de door haar gepleegde onregelmatigheden systematisch lijsten bijhield; dat niet bewezen wordt geacht dat de door verweerster gepleegde onregelmatigheden een ander doel hadden dan het verdoezelen van haar eigen falen inzake het opvolgen van de haar toegewezen vorderingen;

Overwegende dat de mate waarin verweerster zou hebben meegewerkt aan het onderzoek naar de door haar gepleegde onregelmatigheden, geen rechtstreeks verband houdt met de mate waarin zij in haar verplichtingen als rekenplichtige is tekortgeschoten;

Overwegende tenslotte dat het Hof de mogelijkheid heeft om, met inachtneming van de omstandigheden eigen aan het geval en meer bepaald in de mate waarin de rekenplichtige in zijn verplichtingen is tekortgeschoten, verweerster te veroordelen tot het slechts terugbetalen van een gedeelte van het tekort en dat bijgevolg verweerster in alle billijkheid en in verhouding met de gepleegde onregelmatigheden, kan worden veroordeeld tot een gedeeltelijke terugbetaling van het tekort;

OM DEZE REDENEN,

HET HOF,

Gelet op artikel 180 van de grondwet;

Gelet op de wet van 29 oktober 1846 op de inrichting van het Rekenhof, zoals gewijzigd door de wet van 3 april 1995;

Gelet op artikel 66 van de gecoördineerde wetten op de rijkscomptabiliteit;

Rechtsprekend op tegenspraak in Nederlandse Kamer;

VERKLAART de vordering van de Belgische Staat ontvankelijk en gegrond in de hiernavolgende mate;

Veroordeelt mevrouw V....tot het betalen aan de Belgische Staat van de som van zestigduizend (60.000) euro;

Wijst de vordering in hoofdsom voor het overige af;

Legt de kosten van de dagvaarding ten laste van verweester.

Aldus uitgesproken in openbare zitting van 27 maart 2008 van de Nederlandse Kamer van het Rekenhof,

(....)